

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA

2017-2018

1. Identificació del mòdul

1.1. Dades del mòdul

CICLE FORMATIU DE GRAU SUPERIOR DE IL·LUSTRACIÓ (LOE)
MÒDUL MFC01-FONAMENTS DE LA REPRESENTACIÓ I L'EXPRESSIÓ VISUALS

Curs	Període	Hores setmanals	Nombre de crèdits ECTS
Primer	Anual	4	8

Departament: **Dibuix i representació gràfica**

Professorat responsable:

Joan Lluís Miró Gayà
Correu electrònic: jmiro@escoladisseny.com

Cap de departament

Antoni Alcover Bauzà
Correu electrònic: aalcover@escoladisseny.com

1.2. Contextualització del mòdul dins el pla d'estudis

L'assignatura Fonaments de la representació i l'expressió visuals, persegueix exercitar a l'alumne en l'exploració i aplicació de les possibilitats expressives i d'aplicació del color i els altres elements de la sintaxi visual en la composició i anàlisi d'imatges. Els coneixements i habilitats adquirits permetran a l'alumne desenvolupar la creativitat i la capacitat per a transmetre idees i comunicar-les mitjançant l'expressió gràfica dintre de l'activitat professional

1.3. Requisits per cursar el mòdul: (Requisits previs, mínims o necessaris per cursar el mòdul i/o recomanacions, si escau)

No hi ha requisits previs

2. Normativa de referència

Real Decreto 596/2007, de 4 de mayo, por el que se establece la ordenación general de las enseñanzas profesionales de artes plásticas y diseño (BOE 25/05/2007).

Article 73 (programacions didàctiques) del Decret 120/2002 autonòmic (BOIB núm. 120, 05-10-2002).

3. Objectius d'aprenentatge del mòdul

Descripció del que un estudiant ha d'haver après en finalitzar l'assignatura.

Analitzar els elements que configuren la representació de l'espai en un suport bidimensional i les interrelacions que s'estableixen entre ells.

Utilitzar adequadament els elements i les tècniques pròpies del llenguatge plàstic i visual en la representació gràfica d'imatges. Adequar la representació gràfica als objectius comunicacionals del missatge.

Comprendre els fonaments i la teoria del color, la seva importància en els processos de creació artística i plàstica i utilitzar-los de manera creativa en la representació gràfica de missatges.

Analitzar el color i els altres elements del llenguatge plàstic i visual presents en diferents imatges bi i tridimensionals.

Exercitar la capacitat d'invençió i ideació i desenvolupar la sensibilitat estètica i creativa.

Augmentar la sensibilitat de l'alumne respecte a qüestions bàsiques de color, línia, forma i composició.

Catalogar i manejar amb fluïdesa els aspectes que determinen la coherència formal entre diferents imatges o conjunts comunicatius més complexos.

Manejar amb fluïdesa les diferents tècniques d'aplicació del color, amb especial èmfasi en els sistemes de color digitals.

4. Continguts temàtics del mòdul (distribuïts en unitats d'aprenentatge)

4.1. Continguts temàtics

(copiar els continguts del BOE/BOIB que regula els estudis i fer les unitats didàctiques, si escau)

Continguts:

1. Configuració del espai bidimensional. Elements formals, expressius i simbòlics del llenguatge plàstic i visual.
2. Forma i estructura. Elements proporcionals.
3. Forma i composició en l'expressió bidimensional.
4. Fonaments i teoria de la llum i el color.

5. Valors expressius i simbòlics del color.
6. Sistemes digitals de dibuix i aplicació del color.
7. Interacció del color en la representació creativa.
8. Instruments, tècniques i materials.
9. Característiques formals i funcionals del dibuix per a la planificació del producte fotogràfic i audiovisual. Esbossos, story-boards.

Bloc 0: Instruments, tècniques i materials. Sistemes digitals de dibuix i aplicació del color

Bloc 1: El llenguatge visual. Realitat i representació. La iconicitat

Bloc 2: Configuració de l'espai bidimensional. Elements proporcionals. Grandària, forma, format

Bloc 3: Color. Fonaments i teoria de la llum i el color.

Bloc 4: Valors expressius i simbòlics del color. Interacció del color en la representació creativa

Bloc 5: Valors expressius de la llum. Il·luminació

Bloc 6: Textura

Bloc 7: Composició en l'expressió bidimensional. Tipus.

Bloc 8: Elements expressius i simbòlics del llenguatge plàstic i visual. Jerarquització.

Bloc 9: Moviment. Retòrica visual

4.2. Distribució temporal

2 sessions de 2 hores a la setmana.

Mes	Dies	Unitat didàctica / continguts	Activitats d'aprenentatge	Procediments i tècniques d'avaluació
Setembre	25-29	Bloc 0 i Introducció / C8, C6 Instruments, tècniques i materials. Sistemes digitals de dibuix i aplicació del color.	Presentació del mòdul. Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Octubre	2-31	Bloc 1 / C1 El llenguatge visual. Realitat i representació. La iconicitat	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Novembre	2-30	Bloc 2 / C1, C2 Configuració de l'espai bidimensional. Elements proporcionals. Grandària, forma, format	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Desembre	1-22	Bloc 3 / C4 Color. Fonaments i teoria de la llum i el color.	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Gener	8-31	Bloc 4 / C5, C7 Valors expressius i simbòlics del color. Interacció del color en la representació creativa.	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Febrer	12-28	Bloc 5 / C4 Valors expressius de la llum. Il·luminació.	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Març	5-28	Bloc 6 / C1 Textura	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Abril	9-30	Bloc 7 / C3 Composició en l'expressió bidimensional. Tipus.	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Maig	2-31	Bloc 8 / C1 Elements expressius i simbòlics del llenguatge plàstic i visual. Jerarquització.	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.
Juny	1-8	Bloc 9 / C1, C9 Moviment. Retòrica visual	Presentació de la Unitat Didàctica. Classe expositiva.	Carpeta d'aprenentatge.

5. Materials i recursos didàctics

5.1. Bibliografia bàsica

- Acaso, M., *El lenguaje visual*, Barcelona, Paidós, 2014.
 Leborg, CH., *Gramática visual*, Barcelona, Gustavo Gili, 2013.
 Dondis D., *La sintaxis de la imagen*, Barcelona, Gustavo Gili, 1972.
 Heller, E., *Psicología del Color*, Barcelona, Gustavo Gili, 2004.
 Tornquist, J., *Color y luz. Teoría y práctica*, Barcelona, Gustavo Gili, 2008.
 Gurney, J., *Luz y color*. Madrid, Anaya Multimedia, 2015.

5.2. Bibliografia complementària

Albers J., *La interacció del color*, Madrid, Alianza Forma, 1980.
 Ambrose, G./ Harris P., *Color*, Barcelona, Parramón, 2006.
 Dabner, D., *Diseño, maquetación y composición*, Barcelona, Blume, 2005.
 Fraser / Banks., *Color. La guía más completa*, Editorial Taschen, 2005.
 Freeman, M., *El ojo del fotógrafo*, Barcelona, Blume, 2008.
 Küppers, H., *Fundamentos de la teoría de los colores*. Barcelona, Gustavo Gili, 1982.
 Varichon, A., *Colores, Historia de su significado y fabricación*, Barcelona, Gustavo Gili, 2009.
 Villafañé, J., *Introducción a la teoría de la imagen*, Madrid, Pirámide, 1985.
 VV.AA. Gonzalez, J.M., Cuevas, MM., Fernandez, B., *Introducción al color*, Madrid, Akal, 2005.

5.3. Altres recursos

Recursos online

6. Metodologia docent

6.1. Estratègies generals metodològiques

L'assignatura és fonamentalment pràctica i participativa, hi ha d'haver una constància i organització del treball durant l'aprenentatge no presencial, per part de l'alumnat, per a poder participar activament durant les sessions presencials. Es considera part del treball de l'alumne l'organització del seu treball autònom.

6.2. Organització i tipus d'activitats d'aprenentatge

Cada bloc es treballarà mitjançant exercicis pràctics individuals i en grup. Es realitzaran exposicions col·lectives dels processos seguits.

Generalment s'aprofitaran les sessions presencials per a exposar continguts i resoldre dubtes. També per a activitats i comentaris col·lectius.

6.3. Instal·lacions del centre i material

Ordinador i programari (Photoshop)
 Projector amb pantalla
 Aula taller amb taules i espai per a treballar tècniques gràfiques no digitals.

6.4. Activitats interdisciplinàries

Col·laboració amb l'assignatura de projectes per a realitzar exposicions conjuntes i sortides culturals relacionades amb la fotografia.

6.5. Activitats complementàries i extraescolars

Assistència a estudis, activitats, conferències i exposicions relacionades amb la matèria
 Visita a World Press Photo a Barcelona mes de desembre 2017

6.6. Atenció a la diversitat

La *Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació* (Títol II, equitat en l'educació) tracta de l'atenció educativa diferent de l'ordinària: Necessitat Específica de Suport Educatiu (ANESE), una categoria única que inclou l'alumnat amb Necessitats Educatives Especials (NEE), l'alumnat amb Dificultat Específiques d'Aprenentatge (DEA), l'alumnat amb Altes Capacitats (AC), l'alumnat d'Incorporació Tardana (IT), i l'alumnat amb Condicions Personals o d'Història Escolar (CP/HE), però en principi per l'ensenyament obligatori.

Per altra banda, la normativa autonòmica que regula els ensenyaments artístics professionals d'arts plàstiques i disseny no preveu l'**atenció a la diversitat** ni les **adaptacions curriculars individuals** (ACI) a l'aula, tan sols l'article 13.2 del *Real Decreto 596/2007* estatal estableix que: "Es centres que imparteixin ensenyaments professionals d'arts plàstiques i disseny desenvoluparan i completaran els currículums establerts per l'Administració educativa corresponent, mitjançant la posada en pràctica del seu projecte educatiu i la implementació de programacions didàctiques que prenguin en consideració les característiques del context social i cultural, les necessitats de l'alumnat, amb especial atenció als que presentin una discapacitat, i les possibilitats formatives de l'entorn".

Aquestes mesures administratives, que recorda la disposició addicional 1ª del *Real Decret 596/2007* estatal, es centren principalment en facilitar a l'alumnat els mitjans i recursos que siguin necessaris per accedir als ensenyaments artístics professionals d'arts plàstiques i disseny i cursar-los.

- Accés als estudis (article 17.1 del *Real Decret 596/2007* estatal).
- Convocatòria extraordinària (article 19.5 del *Real Decret 596/2007* estatal).
- Expedient acadèmic (article 20.2 del *Real Decret 596/2007* estatal).

En aquest context, sempre hem intentat donar a l'alumnat un **tracte individualitzat i personalitzat**, raó per la qual pensem que no és necessari adoptar mesures especials per atendre l'alumnat amb problemes d'aprenentatge i altres necessitats educatives específiques, en un sentit (discapacitat psíquica, sensorial o motora, trastorns greus de conducta) o en un altre (superdotació, sobredotació). No obstant això, demanem l'alumnat una adreça de correu electrònic per estar en contacte, enviar i rebre exercicis, atendre consultes puntuals, i poder donar una millor atenció personalitzada, aquesta vegada en línia.

En tot cas, en tractar-se d'ensenyaments artístics professionals de lliure elecció, entenem que no es poden fer **adaptacions curriculars significatives**, en el sentit d'adequar els objectius educatius, eliminar o incloure determinats continguts essencials, i modificar els criteris d'avaluació.

Per contra, entenem que sí són possibles les **adaptacions curriculars no significatives** (modificacions dels elements del currículum que no afecten a l'assoliment dels objectius d'aprenentatge) i les **adaptacions d'accés al currículum** (elements organitzatius, recursos de tot tipus i optimització d'aquests), en el marc del *Decret 39/2011, de 29 d'abril, pel qual es regula l'atenció a la diversitat i l'orientació educativa als centres educatius no universitaris sostinguts amb fons públics a les Illes Balears*.

De fet, l'article 20.2 (documents bàsics d'avaluació i mobilitat dels ensenyaments professionals d'arts plàstiques i disseny) del *Reial Decret 596/2007* estatal explica que les mesures d'adaptació curricular han de constar a l'expedient acadèmic de l'estudiant (si escau). Per altra banda, no s'ha de confondre l'**adaptació curricular no significativa** de la qual parlem amb l'adaptació a la que fa referència l'article 21 del *Reial Decret 596/2007* estatal està referida a l'**adaptació per trasllat d'expedient acadèmic** a un centre d'altra administració educativa.

7. Criteris, procediments i instruments d'avaluació i qualificació

(L'avaluació del procés d'aprenentatge de l'estudiant es basarà en el grau i nivell d'adquisició i consolidació dels objectius establerts d'acord amb el perfil professional del títol)

7.1. Criteris d'avaluació generals de ldepartament (si és el cas):

7.2. CA/Criteris d'avaluació del mòdul:

(copiar els criteris d'avaluació del BOE/BOIB que regula els estudis)

Es valorarà la capacitat de l'alumnat per:

- 1- Representar imatges d'acord amb les tècniques i procediments gràfics idonis.
- 2- Analitzar, estructurar i representar l'espai compositiu d'una imatge a partir d'un plantejament previ.
- 3- Utilitzar adequadament la metodologia i els diferents materials i tècniques del dibuix en la representació gràfica de formes de la realitat o de la pròpia inventiva.
- 4- Explorar amb iniciativa i sensibilitat les possibilitats expressives del dibuix, del color i la composició i usar-les de manera creativa en la realització d'imatges.
- 5- Utilitzar el color amb intencionalitat significativa i estètica en la representació gràfica d'idees i missatges.
- 6- Valorar argumentadament els aspectes formals, estètics i simbòlics en una representació visual determinada.
- 7- Utilitzar d'una manera adient els sistemes digitals de dibuix i aplicació del color.
- 8- Elaborar imatges que resolguin adequadament els problemes comunicatius plantejats.

Exercicis/activitats:

Els exercicis plantejats no són una fi en si mateixos, sinó una eina per treballar els continguts de la matèria i per desenvolupar aptituds de col·laboració i treball en equip, per la qual cosa els processos es valoren tant o més que els resultats.

Es plantejaran per escrit els exercicis, on quedaran reflectits continguts i criteris d'avaluació específics de cadascun; així com la data de lliurament i el tipus de presentació/ suport.

Els alumnes que no hi assisteixin a tallers o activitats de grup, hauran d'entregar el treball complet realitzat per ells o un treball equivalent (a acordar amb el professorat).

Qualificacions:

S'avaluarà amb nota numèrica de 0 a 10, sense decimals, segons la legislació vigent.

La nota dels diferents blocs no es podrà establir fins a la finalització dels exercicis (juny), ja que es treballaran simultàniament i de forma acumulativa tots els blocs al llarg del curs, i no d'una manera lineal.

En qualsevol cas, s'aniran publicant notes parcials amb la finalitat de que l'alumnat conegui com evoluciona al llarg del curs. Dependent del tipus, objectius i duració, hi podrà haver exercicis parcials sense nota numèrica.

En el cas que l'alumne només tingui un bloc de continguts suspès, el professorat podrà determinar que només realitzi la recuperació de la part suspesa en l'avaluació complementària i/o extraordinària.

En cas de treballs plagiat es posarà un 0.

Les imatges que s'utilitzin en els treballs han de ser d'autoria pròpia.

En cas de necessitar usar imatges d'altres autors, sempre s'ha de citar l'autoria i procedència de les mateixes

Entregues:

No es recollirà cap treball fora de termini.

Per lliurar els exercicis no presentats o els que es repeteixen per millorar-los, s'establiran dates al llarg del curs que hauran de ser respectades.

No es considera lliurat un treball si no està al/s suport/s demanat/s i a la carpeta o lloc assignat per a l'entrega.

Si el suport és electrònic, s'ha de poder obrir amb les versions de programari dels ordinadors de l'Escola.

L'alumne tindrà sempre una còpia de seguretat en format digital de tots els treballs que entregui durant el curs.

Períodes d'avaluació:

Avaluació contínua.

Per superar l'assignatura durant l'avaluació contínua es requereix:

- L'assistència mínima al 70% de les activitats presencials i/o les activitats programades
- El lliurament del 100% dels exercicis/proves i/o treballs proposats i obtenir una nota mínima de 4 a cada bloc de continguts.
- Obtenir una nota mitjana de 5

Avaluació complementària (exàmens juny):

Aquells alumnes que no superin l'avaluació contínua i/o no han assistit al 70% de les activitats presencials, hauran de:

- Lliurar tots els treballs no entregats i/o no superats i obtenir una nota mínima de 4 en la mitjana del bloc corresponent.
- Fer un examen final amb una nota mínima de 5

Avaluació extraordinària (setembre)

Aquells alumnes que després de l'avaluació complementària no superin l'assignatura hauran de:

- Lliurar el 100% dels treballs no entregats i/o no superats i obtenir una nota mínima de 4 a cada un dels blocs corresponents.
- Fer un examen final amb una nota mínima de 5

7.3 Procediments i tècniques d'avaluació i criteris de qualificació o ponderació (ordinària, anual/febrer/juny)

Procediments i tècniques d'avaluació	Tipus (*)	Criteris d'avaluació	Criteris de qualificació o ponderació	
			Avaluació continua / complementària	Avaluació final
<i>Exercicis pràctics, treballs i projectes</i>	R	CA1, CA2, CA3, CA4, CA5, CA6, CA7, CA8	90%	60 %
<i>Treball final</i>	R	CA1, CA2, CA3, CA4, CA5, CA6, CA7, CA8	10 %	10 %
<i>Prova objectiva final</i>	R	CA1, CA2, CA3, CA4, CA5, CA6, CA7, CA8		30 %
Total			100 %	100 %

*Aquest camp s'utilitza per especificar el tipus o caràcter de l'activitat d'avaluació: NR (no recuperable) o R (recuperable).

7.4. Criteris, procediments i instruments d'avaluació d'alumnes amb el mòdul pendent (extraordinària, setembre)

Procediments i tècniques d'avaluació	Tipus (*)	Criteris d'avaluació	Criteris de qualificació o ponderació
<i>Exercicis pràctics, treballs, projectes i treball final</i>	R	CA1, CA2, CA3, CA4, CA5, CA6, CA7, CA8	70%
<i>Prova objectiva final</i>	R	CA1, CA2, CA3, CA4, CA5, CA6, CA7, CA8	30%

(es presenta la graella parcialment emplenada, a títol d'exemple)

*Aquest camp s'utilitza per especificar el tipus o caràcter de l'activitat d'avaluació: NR (no recuperable) o R (recuperable).

8. Altres observacions

(si és el cas)

Tots els alumnes faran un **Treball Final**. Aquest treball és un dossier enquadernat de totes les feines que han fet durant tot el curs. Aquí es podran veure tots els blocs temàtics de l'assignatura, en forma de treballs. És important veure l'evolució que l'alumne experimenta al llarg del curs dins l'assignatura. Aquest treball final ensenya a l'alumne a valorar totes les feines realitzades, estimar l'esforç artístic d'un any de feina i apreciar tots i cada un dels treballs realitzats. També servirà com a font de consulta pel dia de demà, i principalment quan un fa un treball ben fet està orgullós i aquesta situació és positiva i ajuda a fomentar l'autoestima i a pujar l'"ego" de cada alumne. Finalment també és una manera de tenir les coses ordenades i enganxades, així evitem que es perdin. Es demanarà l'opinió personal del grup - classe, de l'aula, de l'assignatura i del professor. Això és molt important ja que és una manera d'avaluar tot el procés d'Ensenyament- Aprenentatge, d'aquesta manera podem millorar tots els punts que no han complert les nostres expectatives.